

ÅRETS TIDSSKRIFTSARTIKKEL 2013 I TIDSSKRIFT FOR KJØNNSFORSKNING

Halvor Moxnes: «Det moderne gjennombrudd» og kristen maskulinitet hos borgerskapets teologer i Norge.

Moxnes gir i sin artikkel et bidrag til en historisk forståelse av kristen maskulinitet og de utfordringer den stod overfor i slutten av det 19. århundret under det 'moderne gjennombrudd'. I løpet av de siste årtier har verden opplevd det som kanskje kan kalles 'det globale gjennombrudd.' I denne perioden har man ikke minst i Vesten vært opptatt av, og bekymret for, 'de andres' forståelse av kjønn og religiøsitet – særlig Islam, som har blitt beskrevet som både tilbakestående og kjønnskonservativ. Moxnes' artikkel får derfor en dobbel aktualitet:

1) Den beskriver den monoteistiske kristendoms og den kristne maskulinitets vanskeligheter med å forholde seg til utfordringer fra en fremvoksende kvinnebevegelse og et krav om kvinners frigjøring og politiske og andre rettigheter, samtidig med at den forholder seg til disse utfordringenes konsekvenser for et (kristent) maskulinitetsideal i et fremvoksende industri- og klassesamfunn i stor forandring.

2) Den kan samtidig leses som et bidrag til en indirekte historisk komparasjon mellom kulturere og (monoteistiske) religioners utfordringer fra samfunnsmessige endringer, omveltninger og gjennombrudd generelt og disse endringers innvirkning på kjønns- og især mansroller og idealer spesielt.

Moxnes' undersøkelse av sammenhengen mellom religion, samfunnsendringer og kjønnsidealene har et sammenligningspotensiale som gjør artikkelen særs relevant, interessant og utbytterik. Den bidrar også implisitt til å problematisere en sekulær *bias* i forståelser av kjønnsrelasjoner og idealer i det moderne Norge. Moxnes' artikkel minner oss om viktigheten av å undersøke forholdet mellom samfunnsendringer og religiøst baserte kjønnsforståelser, og om kristendommens sentrale betydning i utformingen av moderne norske maskuliniteter (og femininiteter).

Moxnes spør om modernitetens krise i teologien egentlig var en krise i mansrollen, og det samme spørsmålet kunne kanskje reises i forhold til globaliseringskrisene i både teologi og økonomi – den siste forstått som samtidens sekulære trosform. Overgangen fra en patriarkalsk autoritetsstruktur til et 'moderne individ- og subjektbasert samfunn og familiefellesskap', hvor kvinner krever rett og plass, var og er fortsatt utfordringer i verdenssamfunnet.

Moxnes legger nettopp vekt på de store strukturelle samfunnsendringenes betydning for menn i slutten av det 19. århundre, hvor deres etablerte roller i økonomi, samfunnsliv og ikke minst familieliv ble endret. Artikkelen viser at periodens sterke kristne- selv- og samfunnsforståelse også innvirker på kjønns- og maskulinitetsforståelse. Perioden var preget av at kvinnebevegelsen utfordret det teologiske grunnlaget for kvinners underordning. Selv om de liberale teologene støttet krav om kvinners stemmerett og frigjøring, så reagerte de ikke

først og fremst med å utfordre teologiske argumenter om kvinners underordning, men i likhet med de mer konservative teologene med å forsøke å skape en ny maskulin kristen identitet.

Moxnes beskriver ambivalens og flertydighet i de kristne idealene og viser hvordan diskusjonen om mandighet og mansroller var gjennomgripende i den borgerlige kultur. Jesus var det fremste kristne maskuline idealet, og fremstillinger teologer ga av Jesus avspeiler dilemmaene i å utforme en kristen maskulinitet i møte med moderniteten. I en del av den borgerlige og kristne diskusjon inngår mildhet, strenghet, ydmykhet, ømhet og inderlighet som maskuline karaktertrekk, men disse stilles opp mot 'kinnelig følsomhet' og 'mannlig svakhet'. Moxnes viser hvordan nasjonal identitet ble uttrykt gjennom maskulinitet i en kristen kultur hvor maskulinitet også var på vei til å bli klassespesifikt. Frykten for en feminisert kristendom og et feminisert maskulinitetsideal fra før forrige århundre-skifte og etterspørselen etter «muscular Christianity» har også en gjenklang i dagens frykt for den feminiserte stat.

Moxnes' historiske beskrivelse er særdeles verdifull og informativ i forhold til et lite utforsket emne både i kjønnsforskningen og i religionsforskning. Artikkelen er ikke eksplisitt komparativ, men dens verdi består i høy grad også i at den åpner opp for nye spørsmål og refleksjoner i forhold til de store utfordringer som det globale gjennombrudd stiller kjønns- og samfunnsforskning overfor.

